

ЕКОЛОГІЧНІ ПИТАННЯ СТАНУ АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ НА ТЕРИТОРІЇ М. СУМИ ТА СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Пляцук Л.Д., професор; Бурла О.А., асистент

На сьогодні дуже актуальною залишається проблема зміни клімату. Спалювання людомством великої кількості органічного палива, а також знищення лісів призводить до накопичення в атмосфері вуглекислого газу, який вільно пропускає до поверхні Землі сонячні промені, але затримує тепло Землі. В результаті виникає явище парникового ефекту. Система моніторингу довкілля є основною складовою природоохоронної політики, що забезпечує захист життєво важливих екологічних інтересів людини і суспільства, збереження природних екосистем. Пріоритетним завданням цієї системи є відвернення кризових змін екологічного стану довкілля, запобігання надзвичайним екологічним ситуаціям та надання інформації громадськості про стан навколишнього природного середовища. Аналіз стану атмосферного повітря здійснювався на основі даних спостережень за вмістом забруднюючих речовин у 53 містах на 161 стаціонарному посту, наданих організаціями Державної гідрометеорологічної служби Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи (МНС України). Відбір та аналіз проб атмосферного повітря з послідуочим поясненням матеріалів про стан забруднення проводився відповідно існуючим нормативним документам (ГОСТам, методичним вказівкам) у системі гідрометеорологічної служби. У повітрі міст сумарно відзначались забруднювачі – пил (завислі речовини), діоксид сірки, оксид вуглецю, діоксид азоту, оксид азоту, формальдегід. Забруднення повітря визначається по значенням середніх та максимально разових концентраціях домішок, ступінь його забруднення оцінюється порівнянням фактичних даних з гранично допустимими концентраціями (ГДК). В якості статистичних характеристик використовується періодичність у відсотках разових концентрацій домішок у повітрі вище ГДК та вище 5 ГДК. За даними спостереженнями у 2007 р. в атмосферне повітря стаціонарними джерелами області було викинуто 29,1 тис. тонн забруднюючих речовин, порівняно з 2006 роком викиди збільшились на 0,7 тис. тонн (на 2,4%). Незначне зростання обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря у Сумській області в 2006-2007 рр. пов'язане зі збільшенням обсягів виробництва. В останні роки проблему забруднення повітря в області визначають не тільки викиди стаціонарних джерел, а в більшій мірі викиди від автотранспорту.

У 2007 р. загальна кількість викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря становила 88,4 тис. т, тобто приблизно 1% обсягу викидів в атмосферне повітря України. Порівняно з 2006 р. загальні викиди збільшились на 5,0 тис. т, або на 5,6%. За рахунок коштів підприємств області на охорону атмосферного повітря в 2007 р. витрачено 9,5 млн. грн., виконано 37 заходів.

У 2007 р. щільність викидів від стаціонарних джерел залишилась практично на рівні минулого року. Найбільша щільність викидів від стаціонарних джерел у перерахунку на 1 км² припадає на міста Суми (64,3 т), Шостка (10,5 т), Охтирка (8,8 т), Ромни (8,1 т). Розрахований усереднений показник по області - 1,22 т на 1 км².

В області 67% загального обсягу викидів (59,0 тис. т.) становлять викиди від автотранспорту. У м. Суми викиди від автотранспорту складають 62% загального обсягу викидів міста (15,0 тис. т.). Тому проблема загазованості міст області викидами від автотранспорту є основною.

За даними Сумського обласного центру з гідрометеорології, загальний рівень забруднення атмосферного повітря за останні роки по деяким шкідливим речовинам в м. Суми стабілізувався, але залишається підвищеним. Так, середній вміст пилу, формальдегіду, діоксиду азоту в повітрі міста в 2007 р. Дорівнював 1,3 ГДК; середній вміст інших інгредієнтів в атмосферному повітрі нижче санітарних норм.

Серед населених пунктів області, як і раніше, найбільшого антропогенного навантаження зазнала атмосфера міст Суми (24,36 тис. т), Конотоп (5,1 тис. т), Охтирка (4,37 тис. т). Також невирішеною залишається проблема збільшення антропогенного навантаження на довкілля підприємств нафтогазового комплексу.

Слід зазначити, що регіональна система моніторингу стану атмосферного повітря недосконала. У структурі промислового потенціалу області понад 85% викидів забруднюючих речовин припадає на екологічно небезпечні виробництва таких галузей: діяльність трубопровідного транспорту з транспортування газу – 10,98 тис т, або 37,76% загальних викидів стаціонарними джерелами області; переробна промисловість - 7,67 тис. т, або 26,36%, добувна промисловість – 7,12 тис. т, або 24,5%. В містах та районах, де розташовані підприємства цих галузей (НГВУ “ Охтирканафтогаз ”, Сумське лінійне виробниче управління магістральних газопроводів, ВАТ “Сумхімпром”, ВАТ “ Сумське НВО ім. М.В. Фрунзе ”), спостерігаються найбільші обсяги викидів в атмосферне повітря: м. Суми – 9,327 тис. т. (32,1% загальних викидів стаціонарних джерел області), Сумський район – 9, 349 тис. т. (32,15%), Охтирський район – 3,75 тис. т. (12,9%), Роменський район – 2,93 тис.т. (10,1%). Серед населених пунктів області найбільшого антропогенного навантаження зазнала атмосфера міст Суми (24,36 тис. т.), Конотоп (5,1 тис. т.), Охтирка (4,37 тис. т.).

В області з метою запобігання змінам клімату та введення економічного енергоспоживання відбувається впровадження міжгалузевих енергозберігаючих програм реалізація регіональних програм когенерації та централізованого опалення, запровадження механізмів регулювання енергозбереження транспорті, модернізація місцевих енергомереж.